

ARHIV GRADBENIH SPISOV V MARIBORU

ANTON VONCINA

Navadno vse pisarniške ustanove hranijo svoje spise pri glavnem vložišču, tako da posamezni oddelki nimajo nobenega svojega arhiva, včasih niti ne tekočih spisov. Edino specialni oddelki zaradi pogoste rabe istih spisov te obdržijo in jih hranijo tudi še po dovrstitvi glavnega poslovanja.

Tako je tudi mestni gradbeni urad v Mariboru pričel po letu 1920 zadrževati vse spise glede gradnje stanovanjskih hiš in tovarniških objektov. To je bilo potrebno zaradi dolgega poslovanja, saj traja gradba od izdaje gradbenega dovoljenja do uporabnega dovoljenja vsaj eno gradbeno sezono, če ne še preko zime v prihodnje leto ali še dlje. Medtem je treba imeti spis pri roki zaradi pregleda temeljev ali surove stavbe in še pri marsikateri drugi priliki. Spis je torej ostal pri gradbeno-pravnem referentu ali pa pri tehniku, kateremu je bilo zaupano nadzorstvo nad delom pri zgradbi.

A tudi po dovrstitvi stavbe in zaključku pisarniškega opravljanja glede posamezne zgradbe je ostal spis pri gradbenem uradu, kjer je bil navadno nekaj let pozneje potreben ob priliki priključka hišne kanalizacije na novi cestni kanal, zaradi naprave hodnika pred hišo ali vrtom, ali morda zaradi kake prezidave. Tem glavnim gradbenim spisom naj bi se pridružili v enotnem ovitku poznejši spisi, ki so v zvezi s posamezno zgradbo, kot na primer ograja, kanal, hodnik, garaža na vrtu in podobno. Skratka: v enem ovoju naj bi bila torej vsa gradbena zgodovina vsake posamezne hiše.

Tako so se torej ti gradbeni spisi med dokaj živahno gradbeno podjetnostjo med obema svetovna vojna hitro kopičili. Treba je bilo misliti na smotrno in pregledno ureditev teh spisov, ker samo zlaganje po ulicah ni prav zadoščalo. Da bi pa bilo vse delo popolno, je bilo treba dobiti iz centralnega arhiva še gradbene spise iz prejšnjih let in vse spise združiti v enoten arhiv. To zbiranje spisov na zaprašnem podstrešju mariborskega rotovža ni bilo ravno prijetno, vendar je bil do tik pred okupacijo celotni arhiv pregledan in gradbeni spisi izločeni.

Delo je bilo opravljeno ravno še ob pravem času, kajti okupator je kmalu odredil prevoz vseh arhivov v štajerske papirnice, ostali so samo stari gradbeni spisi, ki so bili iz previdnosti takoj preneseni v prostore gradbenega urada in ostali tam prikriti. Kljub številnemu osebju pa ni takrat nikdo mislil na ureditev arhiva — Slovenci verjetno namenoma ne, da ne bi nastala ureditev po ulicah z nemškimi imeni.

Po osvoboditvi je postala ureditev gradbenega arhiva zelo nujna. Obnoviti ali dozidati je bilo namreč treba številne, pri bombardiranju močno poškodovane ali delno porušene hiše; v ta namen pa so bili potrebni gradbeni načrti prizadetih hiš. Kako prav so sedaj prišli rešeni gradbeni

spisi, čeprav še ne arhivsko urejeni! Nepotrebno je bilo zamudno merjenje ostankov zidov med ruševinami in izdelava novih gradbenih načrtov v celoti, kajti na razpolago so bili osnovni gradbeni načrti, ki jih je bilo treba morda le popraviti glede na nove gradbene in sanitarne zahteve.

Nastalo je vprašanje, kako urediti arhiv gradbenih spisov, da bo pregled hiter in poraba prikladna. Po temeljitem študiju se je opustila dosledna ureditev po abecednem redu uličnih imen in se uvedel pregled po evidenčnih številkah. Pri tem načinu dobi vsaka hiša posebno evidenčno številko, ki je stalna in nikakor odvisna od hišne številke, imena ulice ali vsakokratnega posestnika, kar vse se lahko spreminja, le evidenčna številka ostane vedno ista.

Kadar koli se rabi kak gradbeni spis, se dobi njegova evidenčna številka v abecednem seznamu hiš ali pa v zadevnem preglednem situacijskem načrtu, v katerem je pri vsaki hiši vpisana poleg hišne tudi evidenčna številka — eventualno v drugi barvi in velikosti.

Za tak način evidence je vsekakor potreben seznam hiš, katerega je event. treba za ta namen pripraviti. V Mariboru je bil uporabljen predvojni seznam hiš po abecednem redu uličnih imen, kjer je pri vsaki ulici mogoče še dopisati nove hiše v isti ulici. Številčenje je zaporedno brez morebitnega izpuščanja številk zaradi še nezazidanih parcel, napreduje torej neprekinjeno od evidenčne številke 1 (Aleksandrova cesta št. 1) do evid. št. 2187 (Zolgerjeva ulica št. 27).

Za nadaljnje določanje evidenčnih številk novim hišam je bil potreben nov seznam, ki ima v prvi vrsti evid. št. 2187 — Zolgerjeva ulica št. 27, v drugi vrsti pa evid. št. 2188 — Primorska ulica št. 1, kot prvo naslednjo novo hišo. Seveda je v osnovnem seznamu hiš na strani »Primorska ulica« pripisana nova hiša št. 1 z imenom posestnika in evidenčno številko. In tako se v seznamu evidenčnih številk pišejo zaporedoma vse nove hiše, enako pa tudi v seznamu hiš v pripadajočo ulico. Ker je v slednjem pred hišno pripisana tudi evidenčna številka, se v primeru potrebe zelo hitro dobi zahtevani spis. V obsegu starega Maribora je sedaj zadnja evid. št. 2380 — Beograjska ulica št. 38.

Ako se v seznamu evidenčnih številk doda še ena rubrika: »Skupno število obstoječih hiš« in se sproti tudi odpiše v nji vsaka porušena hiša — pri čemer ostane rubrika za evid. št. prazna — dobimo vsakokratno število s hišno številko označenih zgradb. V predvojnem Mariboru je bilo treba zaradi zgradb, porušeni pri bombardiranju, odpisati 158 števil. Z raznimi drugimi pripisi in odpisi kaže hiša z evid. št. 2380, da je bilo z njo vred takrat samo 2250 hiš.

Da se prilagajo novi gradbeni spisi na koncu arhiva, je dosti primernejše, kot bi bilo vlaganje v zaporedje po ulicah. Na ta način so novi spisi skupaj, kar le koristi za primer sestave

statistike ali tistemu, ki bi v kak drug namen uporabljal ta arhiv novejših gradbenih spisov. Saj bi bilo morda celo primerneje, celotno zbirko spisov najprej urediti po letnicah nastanka hiš in jih šele potem označiti z evidenčnimi številkami.

Upravičenost svojega obstoja je ta zbirka gradbenih spisov že ponovno dokazala. Ne uporablja je samo gradbeni sektor Mestnega ljudskega odbora (kot naslednik mesnega gradbenega urada) za svoje številne uradne potrebe, tudi razni gradbeni strokovnjaki zlasti projektanti vedo za njegov obstoj in ga pridno uporabljajo. Seveda tudi pisec mariborske gradbene kronike ne bo mogel dosti opraviti, ne da bi izkoristil ta priročno sestavljeni arhiv.

Po pregledu vseh starih arhivov mestu Mariboru po osvoboditvi priključenih okoliških občin in po izločitvi gradbenih spisov bodo tudi ti dobili na svoje ovitke evidenčne številke in bodo priloženi k ostalim v arhiv. Škoda le, da v tej novi zbirki manjka zelo veliko spisov in zato po obsegu še daleč ne dosega stare, čeprav se bo končna evidenčna številka približala številki

7000. Kajti vsaka hiša ima svojo evid. števil., čeprav zanjo ni gradbenega spisa, kar velja predvsem za starejše hiše in tiste v priključenih občinah.

Po uveljavitvi novega regulacijskega načrta, ki predvideva z zelenimi pasovi močno ločene gradbene okoliše, se je pojavila zamisel, da naj se arhiv uredi po teh okrajih. To bi zelo olajšalo statistične in druge preglede, ker se gradbena delavnost po posameznih okrajih zelo različno razvija. Skupne evidence pa bi ta delitev ne komplicirala preveč.

V podkrepitev pravila, da pod soncem ni nič novega, je opazovalec opisanega arhiva trdil, da ima enako ureditev tudi Praga, le da je tam še dosledneje izvedena. Na vsaki hiši je n. pr. poleg hišne označena tudi evidenčna številka, kar je za primer spremembe uličnega imena ali hišne številke vsekakor zelo ugodno. Tudi v Pragi so zaradi obsežnosti mesta evidenčne številke ločene po okrajih. Prebivalci poznajo te evidenčne številke in jih uporabljajo enako kot hišne številke. Zato so tudi navedene v priročnih seznamih hiš, tiskanih za množično uporabo.

GOSTINSKO PODJETJE HOTEL

priporoča svoje renomirane obrate

HOTEL

RESTAVRACIJA

KAVARNA

SLAŠČIČARNA

BAR

BUFFET »POŠTA«

Hotel »Slon« je imel poprej na-
devek »Elefant«, domačini pa so
ga nazivali pri »Mokarju«. Ko so
leta 1818 razkazovali pri »Mokar-
ju« slona, namenjenega za Dunaj,
se je ime prijelo Mokarjeve go-
stilne. Koncem 18. stoletja je bila
lastnica hotela Jerica Malič, ki je
bila istočasno tudi posestnica ho-
tela Stadt Wien pri »Maliču« na
prostoru, kjer stoji danes »NA-
MA« na Cankarjevi cesti. V ho-
telu Elefant je bila leta 1861 usta-
novljena čitalnica, od leta 1875
dalje pa se je zbiral v tej hiši lite-
rarno-zabavni klub. Hotel »Slon«
je često menjaval gospodarje. Zad-
nja lastnika Hedžet in Koritnik
sta na novo zgradila moderen ho-
tel, ki je zbirališče domačinov,
prav posebno pa tujcev.